

Тэрміны з інтэрнацыянальнымі элементамі са значэннем колькасці ў беларускай літаратурнай мове

Гаўрош Н.В., Савіцкая І.У.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

У сучаснай беларускай тэрміналогіі прадуктыўныя інтэрнацыянальныя элементы ў якасці словаўтваральных сродкаў тэрміналексем.

Асобную групу слоў-тэрмінаў складаюць назвы адзінак вымярэння, утвораныя ад найменняў ужо вядомых адзінак шляхам далучэння элементаў з колькасным значэннем: *тэра-* 'трыльён зыходных адзінак': *тэраом, тэразлектронвольт*; *гіга-* 'мільярд зыходных адзінак': *гігабайт, гігагерц*; *мега-* 'мільён зыходных адзінак': *мегават, мегагерц, мегатона, мегаэрг, мегават-гадзіна*; *кіла-* 'тысяча зыходных адзінак': *кілават, кілавольт, кілакалорыя, кілалітр, кіламетр, кілатона*; *дэка-* 'дзесяць зыходных адзінак': *дэкалітр, дэкаметр, дэкаграм*; *дэцы-* 'адна дзесятая частка адзінкі вымярэння': *дэцыбел, дэцыграм, дэцылітр, дэцыметр, санты-* 'адна сотая частка адзінкі вымярэння': *сантыграм, сантылітр, сантыметр*; *мілі-* 'адна тысячная частка адзінкі вымярэння': *міліампер, мілібар, міліват, мілівольт, міліграм, мілімікрон, міліметр*; *мікра-* 'адна мільённая частка адзінкі вымярэння': *мікраметр, мікрасекунда*; *нана-* 'адна мільярдная частка адзінкі вымярэння': *нанаметр, нанасекунда*; *піка-* 'адна трыльённая частка адзінкі вымярэння': *пікажоры, пікават*; *фемта-* 'адна квадрыльённая частка адзінкі вымярэння': *фемтаметр, фемтасекунда*.

Як паказваюць прыклады, выдзеленыя элементы тэрмінаў у свабодным выглядзе не ўжываюцца, маюць канкрэтную семантыку і прэпазіцыйна далучаюцца да слова-тэрміна. Лінгвістычны статус такіх элементаў пакуль што да канца не вызначаны. Адны даследчыкі лічаць іх каранёвымі марфемамі і адводзяць ім вырашальную ролю пры вызначэнні семантыкі тэрміна, другія – характарызуюць іх як прэфіксы, трэція адносяць іх да праежжавых паміж каранёвымі і афаксальнымі марфемамі.

Не ўсе тэрміны з інтэрнацыянальнымі элементамі аднолькава ўжывальныя ў беларускай мове. Найбольш актыўныя *-кіла-, мега-, мілі-, мікра-*.

Як бачым, у сучаснай беларускай літаратурнай тэрміналогіі актыўна функцыянуюць інтэрнацыянальныя звязаныя кампаненты тэрмінаў з колькасным значэннем. Канкрэтнасць іх значэння дазваляе забяспечыць дакладнасць і адназначнасць найменняў адзінак вымярэння, з аднаго боку, і структурную сістэмнасць адна тыпных паводле семантыкі тэрмінаў-дэрыватаў – з другога.